

Marléne Johansson har lång undervisningserfarenhet inom utbildningsväsendets olika nivåer. MJ har egen undervisningserfarenhet (1975-1991) inom det område hon har studerat inom sin forskning och hon har också under flera år undervisat vid universitetet (1991-2008). Vid tjänsten har hon handlett lärarkandidater och bidragit till utvecklingen av slöjdläroverutbildningen och slöjdforskningen vid GU. MJ har varit opponent vid doktorsdisputationer och är bi- och huvudhandledare inom forskningsområdet. Utöver att MJ är docent i slöjdpedagogik vid Åbo Akademi i Finland är hon nu även nyutnämnd docent i slöjd av utbildningsvetenskapliga fakulteten vid Göteborgs universitet.

Marléne Johansson avlade doktorsexamen år 2003. Temat för hennes doktorsavhandling var *Slöjdpraktik i skolan – hand, tanke, kommunikation och andra medierande redskap*. Avhandlingen, som är tryckt i tre upplagor, var baserad på sociokulturell forskningstradition vilket gav metodiska och empiriska redskap för att utveckla slöjdforskningen. I avhandlingsarbetet undersöktes grundskolans slöjdverksamhet med hjälp av videodokumentation. Detaljerade analyser utfördes för att försöka upptäcka det som kan utspelas i slöjdpraktiken. Forskningsmaterialet bestod också av observationsanteckningar, elevdagböcker, lärardagböcker och föräldraenkäter. Johanssons studier har visat hur lärande i slöjdverksamhet skapas genom interaktion med andra och i växelverkan mellan mentala och fysiska redskap. Slutsatserna presenterades under fyra teman; 1. interaktion, verbal och icke-verbal kommunikation; 2. arbetsredskap, verktyg och maskiner; 3. skisser, bilder, ritningar och arbetsbeskrivningar; och 4. material, slöjdprodukt, estetiska och emotionella upplevelser. Forskningen har visat att lära sig slöjda är kommunikativt i flera bemärkelser, flera resurser integreras i arbetet. Såväl fysiska redskap, skisser, eller materialet i sig tillsammans med de personer som vistas där används som tankestöd vid lärandet. Redskap, skisser, material ger och ges mening tillsammans med dem som vistas i slöjdsalen. Under arbetet får eleverna möjlighet att komma åt de inbyggda kunskaperna och de växlar mellan att vara den som är mest kunnig när de arbetar från idéer till färdiga slöjdföremål. Slöjdarbetet är komplext på flera vis, flera abstraktionsprocesser och beslut skall samordnas. Forskningen gjorde det möjligt att sätta ord på kunskapsområdet så det kan beskrivas, debatteras och kvalificeras. Avhandlingen gav en forskningsförankrad bild av den lärandemiljö som slöjden erbjuder.

Johansson har vid två tillfällen (*NU-92* och *NU-03*) medverkat i arbetet med Skolverkets nationella utvärderingar av slöjdämnet i svensk grundskola. MJ var projektansvarig för slöjdämnet vid den nationella utvärderingen av grundskolan 2003-2005 och har varit ämnesansvarig och kursansvarig i Myndigheten för skolutvecklings utbildningssatsning 2006 och 2007, *Kunskapsyn och bedömning, slöjd*. Projekten har gett ett bredare perspektiv på slöjdämnet i Sverige.

I alla tider har människan tillverkat föremål med hjälp av redskap och material. Att slöjda har en lång tradition som är kopplad till nordisk kultur och tradition inom och utanför skolans väggar. Slöjden har gamla traditioner och är ett klassiskt svenskt utbildningsområde, men som forskningsområde är det tämligen nytt. Vid norska och finska universitet finns ämnet, under olika benämningar, representerat vid universitet och högskolor och med egna ämnesprofessorer. I Finland är skolslöjden ett obligatoriskt skolämne sedan 140 år tillbaka. Även i resten av Norden har skolslöjden funnits med på schemat från folkskolans införande men de nordiska ämnena blev obligatoriska först på 1900-talet. Samtidigt som skolslöjd har

en lång nordisk tradition är det pedagogiska slöjdområdet sparsamt utforskat. Avsaknad av forskningsresultat innebär att uppfattningar om slöjdämnet ofta baseras på egna och kollektiva tolkningar. De personliga erfarenheterna varierar beroende på var och när man haft sin skolslöjd. Åsikterna påverkas av vem som tycker och varför. Slöjd kan exempelvis diskuteras som företeelse, fritidsaktivitet, kultur eller kulturarv. Det kan också diskuteras med fokus på exempelvis personlighetsutveckling, självförtroende, eller handlingsberedskap. Förståelse för slöjdämnet är beroende av maktförhållanden mellan handling, institution, sociala- och kulturella faktorer. Ämnesområden som saknar vetenskapliga traditioner tillåts ofta fladdra iväg med fördomar, tro, makt och aktuella trender. Därför är det angeläget att utveckla och nyttja forskningsbaserad kunskap om slöjdämnets kunskapskvaliteter.

En unik möjlighet att forska om och i slöjdens praktiker pågår i ett större forskningsprojekt finansierat av Vetenskapsrådet som Johansson deltar i; *Kommunikation och lärande i slöjdpraktiker* (www.komolar.se). MJ:s forskningsintresse i projektet är sociala samspel och lärande i miljöer såväl i skolan som i interaktion med hemmiljö och omgivning. Utifrån MJ:s tidigare forskning samordnas och utvecklas nytt forskningsmaterial. MJ är biträdande handledare för doktorand i projektet. Arbetet är inriktat på att tillsammans med andra forskare skapa en arena för ämnet slöjd med dess olika varianter.

Marléne Johansson har sedan år 1990 medverkat i slöjdpedagogikens samnordiska organisation, *NordFo* (Nordiskt forum för forskning och utvecklingsarbete inom utbildning i slöjd). MJ är medlem i presidiet för NordFo och har därmed fått kontakter med kolleger från de nordiska länderna. Johansson är ordförande i redaktionsrådet för den nordiska publikationsserien *Techne*. MJ har lång samarbetsrelation med de finska slöjdforskarna vid Åbo Akademi, Vasa, Finland. Hon har varit gästforskare och biträdande professor i Vasa, med uppgifter och handledning av magisterarbeten och inom forskarutbildningen. Sedan årsskiftet verkar ett nordiskt resurscenter i slöjdpedagogik vid pedagogiska fakulteten i Vasa. Johansson är docent i slöjdpedagogik vid Åbo Akademi och forskningsledare för ett nystartat *nordiskt slöjdpedagogiskt centra*. Syftet med centret är att erbjuda nationella och internationella slöjdläroverutbildande och -lärare studier, fortbildning och deltagande i utvecklings- och forskningsprojekt och uppmuntra till samarbete. Det finns ett nordiskt behov av magistrar och disputerade inom ämnet. Målet är därmed förutom att bidra till slöjdpedagogisk forskning även att erbjuda möjligheter för examina på magister- och doktorsnivå. Till centrat finns för närvarande 11 aktiva forskarstudenter anknutna, varav fem är från Finland och sex är från Sverige, Norge, Grönland och Danmark som MJ delvis är bi- eller huvudhandledare för. Nya infallsvinklar stärker pågående forskning och nya forskarteam bildas då forskare från olika delar av Norden möts. I kontakt med de andra nordiska länderna finns utvecklingspotential för framtiden. En strävan är att knyta verksamheten till Göteborgs universitet.

Som nyutnämnd docent i slöjd vid Göteborgs universitet är strävan att forskningsområdet kan utvecklas, likaså för en utveckling av slöjdläroverutbildningen och för slöjdundervisningen i skolorna.